

**ІСТОРИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ВИНИКНЕННЯ ХОРТИНГУ –
НАЦІОНАЛЬНОГО ВИДУ СПОРТУ УКРАЇНИ**

Постановка проблеми. Ідентифікації, самореалізації та самовизначення у світовій спільноті прагне кожна нація, кожна країна. Основу свідомого загалу суспільства, здатного відстоювати інтереси своєї держави, становлять фізично здорові громадяни, – так стверджують історичні джерела та наукові дослідження. Низький рівень фізичного розвитку школярів сьогодні – це негативні наслідки завтра, спадщина, яка несе небезпеку для генофонду всієї нації. Негативні екологічні, економічні та соціальні чинники є наслідком небезпечних дій самої людини. Зміни у суспільно-політичному житті української держави вимагають докорінної перебудови процесу виховання дітей, особливо юнацького віку, коли відбувається активне формування дитини як повноцінного (у психічному, фізичному, громадянському, етичному плані) члена суспільства. Перехід України на нові міжнародні стандарти освіти потребує зміни системи виховання (у тому числі фізичного) та впровадження нових винаходів і шляхів реалізації цільової державної програми виховання. Тому проблема формування й підтримки рівня фізичної активності, здорового способу життя, пропаганда спортивно-оздоровчої діяльності є сьогодні вкрай актуальною, адже здоров'я – це сукупність фізичних і духовних якостей людини, необхідних для успішної трудової діяльності, здійснення творчих планів, створення міцної дружної родини, народження й виховання дітей, оволодіння досягненнями культури.

Отже, навчання, виховання та оздоровлення молоді в нашій країні є одним із найважливіших завдань, що визначено в державних документах: Конституція України, Закони України „Про освіту“, „Про фізичну культуру і спорт“ (1993), Концепція фізичного виховання в системі освіти України (1997), Державна програма фізичної культури і спорту в Україні (1996), Цільова комплексна програма „Фізичне виховання – здоров'я нації“ (1998), Доктрина фізичного виховання і спорту в Україні (2004) та ін.

Аналіз актуальних досліджень. Громадяни України, діти яких народилися за часів незалежності, закінчили своє формування як особистості у час, коли наша держава переживала різкий перехід до дикого капіталізму – від „зрівнялівки“ до олігархічного ладу. На жаль, ні „зрівнялівка“, ні олігархічний лад не реалізують повністю можливості особистостей громадян України. У першому випадку – через незацікавленість чиновників і пересічних громадян у власному розвитку, а у другому – через обмеженість стимулів й винагород за чесну працю через тотальну корумпованість апарату.

Отже, сім'ї, створені останніми роками, вже не мали чітких суспільно-значимих орієнтирів і у вихованні своїх дітей. Батьки змушені були пристосовуватись до реалій, подаючи дітям приклад пошуку вигоди та втрати перспективності морального та фізичного розвитку. Тож виховний процес втратив не лише цілісність, а й практичні орієнтири. Переважна більшість активного населення країни переймається проблемами виживання, забезпечення хоча б мінімальних гарантій економічної стабільності у майбутньому, пристосування до умов постійних стресів. Відсутнє комплексне державне замовлення на виховання фізично здорових, морально стійких, свідомих громадян, патріотів держави, що привело не лише до зубожіння нації, а й поставило її на межу виживання. Але саме здобуття незалежності дало поштовх до відродження української культури та самобутніх надбань в області освіти та виховання. Проблема зміцнення фізичного та психічного здоров'я дітей є одним із головних завдань нашого суспільства [7, с. 3–10]. Адже низький рівень загальної культури народу негативно позначається на рівні фізичного здоров'я дошкільників, школярів і молоді, і, як наслідок, до виродження генофонду. Про це свідчать різноманітні дослідження (Р. З. Поташнюк, 1995; М. І. Злупко, 1997; А. В. Домашенко, 1998; М. В. Данилевич, 1999; В. С. Язловецький, 2002 та ін.).

Так, інститутом громадського здоров'я в Україні зареєстровано 13 мільйонів захворювань у дітей, а кількість випускників шкіл, які є практично здоровими, становить від 5 до 25 %. Різноманітні відхилення у стані здоров'я має кожний третій першокласник, а до завершення навчання у школі – кожен другий учень. При цьому здоров'я молоді має

стійку тенденцію до погіршення [7, с. 2]. Такому розвитку ситуації сприяв ряд чинників: 1) *економічних* – зменшення кількості бюджетних спортивних закладів на фоні тотального збідніння населення; 2) *моральних* – переважна більшість дорослого населення країни в період незалежності не займалась вихованням молоді в сім'ях, а орієнтувала дітей на отримання матеріальної вигоди за будь-яку роботу; як результат – втрата світоглядних орієнтирів цілого покоління молоді; 3) *соціальних* – фактична відсутність держзамовлення на виховання фізично та морально здорових членів суспільства, епізодичність і низька керованість виховним процесом у закладах освіти; 4) *політичних* – повна та швидка комерціалізація суспільства привела до його високого рівня корумпованості, що, у свою чергу, сприяло сильному погіршенню соціального забезпечення. Згадані чинники поставили свідомих українців перед питанням, як знайти вихід із надзвичайно критичної ситуації, коли генофонд України сильно зруйновано.

Мета статті – описати: причини виникнення хортингу; вказати напрями реалізації виховної системи хортингу як національного, пріоритетного виду спорту та ефективної системи виховання фізично здорових, свідомих громадян, гідних представляти Україну у світовій спільноті.

Виклад основного матеріалу дослідження. У критичний для незалежності України час рятувати її почали справжні патріоти: військові та спортсмени. Саме вони були ініціаторами заснування хортингу. Питання виникнення хортингу як бойового мистецтва пов'язане з вирішенням багатьох завдань: із засвоєнням бойової та спортивної виховної практики, яка спрямована на становлення світогляду спортсменів; формуванням у спортсменів загальнолюдських якостей через засоби та методи хортингу, вихованням гідних членів суспільства, що використовують надбані спортивні навички на користь собі та людям.

Питання виникнення та розвитку хортингу безпосередньо пов'язане і з розвитком виховної системи та вдосконалення програми підготовки даного виду спорту, розвитком та ускладненням суспільних відносин завдяки технічному прогресу. Принципи хортингу збігаються із принципами моралі та людяності, зокрема у спортивному житті. Бойове мистецтво хортинг покликане допомагати дошкільним закладам, шкільним та вищим навчальним закладам у вихованні молоді, через залучення до спортзалів і до занять фізичною культурою і спортом. Вивчення стану проблеми в освітній практиці загальноосвітньої школи показало, що процес формування фізичної та соціальної активності в учнів можна характеризувати як безсистемний, достатньо стихійний і некерований з боку педагогів. У процесі фізичного виховання функціональне навантаження, засвоєння нових рухових навичок недостатньо узгоджується з вирішенням виховних завдань із формування соціально-психологічних та фізичних якостей [7, с. 5].

В історії та культурі кожного народу цінності є основою формування світогляду. Історія вчить, що шлях кожного народу – це шлях боротьби за існування, за самореалізацію своєї ідентичності. Тому величезний, а інколи й визначальний вплив на формування систем цінностей різних народів мала військова культура у різних її проявах: моральність, фізична сила та її культ, лицарська етика, спеціальні та загальноприйняті норми поведінки, орієнтація на прогресивний розвиток суспільства тощо. Військові традиції довгий час були важливим елементом формування суспільства, коли більшість конфліктів вирішувалися силовими методами. Ці традиції, зазвичай, передаються з покоління в покоління, на них виховуються діти, їм належить важливе місце у вихованні майбутніх громадян – патріотів своєї держави [4, с. 3].

Історично склалося, що найвищий рівень військового мистецтва завжди відповідав високій культурі та цивілізаційним досягненням народу. Адже лише за таких умов можлива найвища концентрація духовних і матеріальних сил людей для успішної реалізації боротьби за доведення своєї ідентичності. Про ці історичні факти відомо нам із Всесвітньої історії, історії Київської Русі, історії козацтва і, як не прикро, історії сьогодення України. Саме сьогодні ми стали очевидцями процесів, які можуть довести державу до повної руйнації через постійне „викорінення“ зі свідомості людей виховних цінностей, що накопичувались століттями у боротьбі за можливість бути самодостатніми, рівними між усіма народами. Водночас саме ці процеси можуть стати і поштовхом до відновлення тих пріоритетів у вихованні, які зумовлять вихід нашої

держави на шлях потужного, сильного, цілеспрямованого та самобутнього розвитку до рівня найрозвиненіших країн світу.

Україна понад двадцять років незалежності зберігала мир та цілісність своєї території. Але ще у перші роки незалежності було втрачено виховні орієнтири, цінності, що існували за часів попередньої, радянської системи. Нові ж пріоритети виховання молоді самостійної держави вкорінювалися дуже повільно, не системно, часто відірвано від реальності, що наразі привело Україну до сучасних подій на сході держави. Ціле покоління громадян виросло в умовах відсутності цілісного виховного процесу. Дуже прикро, що вже кілька поколінь українських школярів сформувалося у таких умовах. Адже, саме сучасні школярі становитимуть більшу частину потенціалу українського суспільства у першій половині XXI століття. Саме їм доведеться вирішувати складні соціально-економічні, національні проблеми, будувати нашу державу, стверджувати її позиції у міжнародному співтоваристві. Правда, в останні роки в рамках державної політики намітилися позитивні тенденції в розвитку системи фізично-оздоровчої культури й спорту. Створено самостійні асоціації та федерації з багатьох видів спорту, відкриваються оздоровчі центри, формуються групи здоров'я, поширюються нетрадиційні форми оздоровчої фізичної культури, налагоджується виробництво спортивних товарів, інвентарю, вживаються заходи щодо переорієнтації потреб й інтересів молоді на масову фізичну культуру на противагу існуючому пріоритету спорту вищих досягнень [7, с. 2–10].

Отже, спостерігаємо тенденцію щодо підтримки державою на законодавчому рівні забезпечення комплексного підходу до виховного процесу, але, на жаль, проглядається низький рівень реалізації цих задумів. Причин цього декілька: економічні умови, слабка співпраця між спортивними та освітніми державними підрозділами й структурами, погана пропаганда здорового способу життя та патріотичного виховання і т. ін. Перехід України до ринкових відносин істотно вплинув на стан фізичної культури та спорту в країні. Посилилася тенденція щодо заморожування та ліквідації фізкультурно-оздоровчих об'єктів, скоротилося виробництво доступного спортивного устаткування й інвентарю, скасували посади інструкторів-методистів, знизилася пропаганда здорового способу життя [7, с. 10]. Водночас майже повністю знівельовані приклади та орієнтири, які є першоосновами суспільства: сім'я – як найперша з основ, повага до старших і до держави, авторитет людей розумової та фізичної праці тощо. Також слід звернути увагу на той факт, що у програмах загальноосвітніх і позашкільних закладів недостатня увага приділяється таким дисциплінам, як фізичне виховання, патріотичне виховання, етика, виховання загальноприйнятих норм поведінки, правил особистої гігієни та режиму дня. Тож пріоритетні життєві знання здобуваються дітьми, переважно факультативно, практично не закріплюючись. З іншого боку, сім'я як основний позашкільний центр виховання дитини за різних причин не може повною мірою взяти на себе цю місію.

У цьому плані хортинг, як система виховання, що ґрунтується на культурних, спортивних і бойових традиціях українського народу, є дієвим механізмом для всебічного виховання дітей в Україні. Велике пізнавальне, розвивальне та виховне значення для сучасної молоді має опанування нею мистецтвом ґрунтовно розробленого козацького єдиноборства – хортинг [3, с. 72–73]. Одним із найефективніших аспектів хортингу як виховної системи є фізичне виховання. Адже хортинг являє собою комплексне бойове мистецтво, яке поєднує навички техніки ведення бою та техніки боротьби. Тому спортсмени хортингу повинні мати гарну різнопланову початкову фізичну та морально-вольову підготовленість. Вони мають поєднувати швидкість і витривалість, гнучкість і координацію; бути спритними, кмітливими, емоційно врівноваженими, наполегливими, цілеспрямованими, впевненими у собі та не бути позбавленими почуття здорової спортивної агресивності.

Слово „хортинг“ походить від назви відомого у світі славетного острова Хортиця, де була розташована Запорозька Січ, яка відіграла прогресивну роль в історії українського народу. Саме Хортиця була оплотом воїнів, де вдосконалювалося бойове мистецтво для захисту рідного краю. Так почалася історія військово-політичного центру, з яким повинні були рахуватися всі [2, с. 6; 8]. Тому й ідея самого хортингу як комплексної системи самовдосконалення особистості, заснованої на фізичному,

морально-етичному та духовному вихованні, пов'язана з відродженням давніх народних традицій, що передавалися з покоління в покоління. У загальному розумінні хортинг розглядається як спортивний синтез змішаних єдиноборств, де дозволені всі прийоми. Це повноконтактна версія змішаних бойових мистецтв, набір навичок для перемоги над супротивником у змагальному двобої. У ширшому розумінні цього бойового мистецтва навички ведення бою є його малою прикладною частиною.

Хортинг – це спосіб життя, особливий погляд на навколишню дійсність, метою якого є виховання людини духовної, з багатим внутрішнім світом. Тільки через досягнення внутрішньої гармонії людина може направити свою життєву енергію на досягнення поставленої мети. Основна мета хортингу – популяризація та підвищення ролі фізичної культури і спорту, патріотичне виховання, залучення дітей та юнацтва до здорового способу життя, відволікання від шкідливих звичок, виховання особистості в дусі добропорядності, патріотизму та любові до Батьківщини. Система підготовки, виховання характеру, вдосконалення майстерності та надбання змагального духу українських козаків лягли в основу хортингу як виду спорту, народженого в Україні. Даний вид спорту як спортивне єдиноборство сформувався у результаті узагальнення багаторічного досвіду та творчих винаходів тренерів, учених, спортсменів України. З розвитком цього виду спорту в багатьох інших країнах світу збагатилася техніка хортингу, в яку було привнесено найбільш ефективні та раціональні прийоми, найкращі творчі досягнення з інших єдиноборств.

Основні принципи та напрямки хортингу проголошені в **„Декларації національного виду спорту України“**.

Ми, спортсмени і тренери, керівники та працівники Всесвітньої федерації хортингу, національних, регіональних, районних, місцевих федерацій та відділень, окремих клубів і спортивних секцій хортингу в усьому світі, усвідомлюючи свою відповідальність за теперішній і майбутній розвиток хортингу, і своєї країни, заявляємо:

1. „Патріотизм“. Сьогодні ми є громадянами та патріотами України, лідерами суспільства, керівниками й членами громадських спортивних об'єднань хортингу – найпотужнішого спортивного руху, філософського вчення та виховної системи. Завтра на наші місця прийдуть інші, стане у керівництва вихована нами молодь. Від наших спільних зусиль, від того, як ми передамо вчення, традиції миру, добросусідства та справедливості, бойову й культурну спадщину хортингу, залежить, яким буде світ навколо нас, сім'я хортингу для суспільства нового покоління, і можливість об'єднання людей однією праведною великою метою – підтримання миру на землі. Ми бажаємо мати мир для всіх націй, здорове суспільство, міцні та дружні партнерські відносини, квітучу й розвинену Всесвітню федерацію – єдину сім'ю хортингу, яка присвячує свою роботу справі зміцнення миру на планеті. *Хортинг на варті миру і в ім'я миру!*

2. „Хортинг для здоров'я людей!“ Розуміючи важливість здоров'я для кожної людини та свою відповідальність за майбутній розвиток виду спорту хортинг, народженого й визнаного в Україні, його оздоровче та виховне призначення, ми прагнемо вирішення проблем сьогодення та висловлюємо „Ні“ – розвитку в дитячому та юнацькому середовищі наркоманії, СНІДу, заразному вільному сексу, поширенню дитячої захворюваності в нашій країні. *Здоровий спосіб життя – запорука морально-етичного здоров'я суспільства та особистості.*

3. „Професіоналізм“. Готуючи молодь стати майбутніми лідерами хортингу в світі, ми бачимо перспективу розвитку його у зміцненні професійних відносин між національними федераціями та клубами хортингу в усіх країнах світу, спортсменами, тренерами, фахівцями, керівниками клубів і місцевих осередків українського хортингу – відносин чистих, прозорих, безкорисливих, могутніх і довгострокових. Ми будемо постійно вдосконалювати методи роботи, підвищувати якість проведення занять, особисту спортивну майстерність в хортингу. **„Професіоналізм і порядність!“** – *життєвий девіз працюючого колективу організації хортингу!*

4. „Хортинг – на добрі справи!“ Люди живуть і люди вмирають. Після людини залишається тільки пам'ять та ім'я. На планеті існує багато вчень, і всі ми можемо мати різну освіту, рівень життя, віру, поважаючи погляди та сподівання іншої людини. Все,

чому людина навчилася в хортингу, має служити людству, чинити добро. Знання хортингу, його сила та міць не можуть бути застосовані для скоєння зла іншим людям. Згідно з цими великими законами праведності, людина може приймати справедливі та вірні рішення, робити вчинки, що залишать про нас світлу пам'ять та добре ім'я. Вчитель – найшляхетніша з усіх професій у світі. Навчаючи чинити добро, ми навчаємо миру, навчаємо життю. *Нехай наші діти – наша надія і наше натхнення, навчаться в нас чинити добро, любити та вірити в справедливість, передадуть наступним поколінням цей єдиний шлях миру та благодійності.*

5. „Сім'я – центр життя людини“. Розуміючи цінність сім'ї для суспільства, ми бачимо перспективу в зміцненні інституту сім'ї та сімейних цінностей. Сім'я – основа моральних і соціальних устоїв суспільства, центр життя людини. У ній беруть початок любов, щастя, народження і майбутнє кожного з нас. Тому найголовніша якість, яку прищеплює тренерський колектив хортингу своїм учням – шанобливість до матері та батька. *Моральність і чистота відносин – єдиний шлях для заснування міцної сім'ї, шанобливість до матері та батька, людей, які подарували дитині світ – джерело започаткування з дитинства високої моральності та істинного виховання.*

6. „Хортинг – шлях до самовдосконалення“. *„Сила і Честь!“* – девіз хортингу! У двох коротких словах визначена філософська сутність вчення та практичне призначення бойового мистецтва! Знання хортингу – на добрі справи! Кожна людина, яка займається в спортивних залах хортингу, має відчувати себе у доброму та поважному оточенні однодумців, які прагнуть великої та світлої мети, вдосконалення своїх фізичних і моральних якостей – сили тіла і духу! Організація хортингу обіцяє підтримувати та втілювати в життя програми уряду України, які здатні допомогти молодому поколінню вести здоровий спосіб життя, стати справжніми громадянами та патріотами нашої Батьківщини.

7. „Хортинг без кордонів!“ Наша організація живе та працює як єдина інтернаціональна спортивна сім'я, на емблемі якої зображені у кольорах усіх п'яти континентів силуети спортсменів, що стоять в одному строю. Це ідея рівності всіх націй, незалежно від кольору шкіри та віросповідання, ідея величчю духу спортивних змагань над політикою й кордонами. Хортинг, народжений в Україні – для всього Світу! ***Українець, прийми у своє серце хортинг. Хортинг – спорт твоєї Батьківщини!***

Нехай слова цієї Декларації організації хортингу від кожного її члена доторкнуться до кожного українського гарячого та палкого серця. Нехай вогонь боротьби за мир, щастя, заможність і порядок у країні, здорове та радісне дитинство наших малюків, добробут і пошану літніх людей, світлу пам'ять пращурів, похованих у нашій рідній землі, моральність і патріотизм суспільства, перетвориться у конкретні достойні вчинки та благородні дії. ***Будемо гідні високого покликання українців!*** [1; 2, с. 13–14]

З метою реалізації послань, закладених у Декларації, провідними спеціалістами розроблено ряд навчальних програм із хортингу: варіативний модуль „Хортинг“ навчальної програми з фізичної культури для загальноосвітніх навчальних закладів 5–9 класів; варіативний модуль „Хортинг“ навчальної програми з фізичної культури для загальноосвітніх навчальних закладів 10–11 класів; навчальна програма гурткової (секційної) роботи з хортингу для учнів 1–11 класів загальноосвітніх навчальних закладів; навчальна програма з хортингу для дитячо-юнацьких спортивних шкіл; навчальна програма з хортингу для позашкільних навчальних закладів; навчальні програми з хортингу для вищих навчальних закладів I–IV рівнів акредитації; навчальна програма „Фізична культура і здоров'я“ (спеціалізація: хортинг) для вищих навчальних закладів I–IV рівнів акредитації.

У вересні 2011 року програми „Варіативний модуль „Хортинг“ та „Навчальна програма гурткової (секційної) роботи з хортингу“ рекомендовано до використання Міністерством освіти і науки України, а також Міністерством молоді та спорту України. У листопаді 2011 року Міністерство освіти і науки рекомендувало запровадити спеціалізацію з національного виду спорту хортинг у вищих навчальних закладах із метою його популяризації та розвитку; до затвердження „Навчальну програму з хортингу для дитячо-юнацьких спортивних шкіл“. У грудні 2012 року було отримано рекомендацію до

видання „Навчальної програми з хортингу для позашкільних навчальних закладів“. Всі перелічені програми являють собою цілісну систему виховання громадянина – патріота своєї Батьківщини, готового до подальшої освіти, трудової діяльності та захисту Вітчизни, з вільними політичними та світоглядними переконаннями.

Навчально-виховний процес із хортингу у загальноосвітніх навчальних закладах базується на формуванні фізично та духовно розвиненої творчої особистості учня, його свідомого ставлення до обов'язків, вихованні поваги до цінностей нашого народу, прищепленні навичок до здорового способу життя [6, с. 2]. Навчальний матеріал програм, орієнтованих на загальноосвітні навчальні заклади, адаптований до занять із учнями різної підготовленості чоловічої та жіночої статі, передбачає загальноосвітню та оздоровчу спрямованість і містить найпростіші елементи технік хортингу, які подано у формі загальнорозвивальних та спеціальних фізичних вправ, а також імітаційних формальних комплексів. Під час проведення занять із хортингу передбачаються постійні виховні заходи патріотичної спрямованості [5, с. 28–35]. Крім цього, педагоги повинні проводити бесіди з учнями й на предмет особистої гігієни, норм моралі та правил поведінки. Всі згадані заходи рекомендується проводити у тісній співпраці з батьками учнів хортингу. Такий підхід дозволить краще закріпити у свідомості учнів вивчений матеріал, а батьків зорієнтує стосовно цілей і засобів виховання їхніх дітей. Це надасть реалізації системи хортингу цілісності, комплексності, значимості та максимальної ефективності.

Всеукраїнська громадська організація „Українська Федерація Хортингу“, відповідно до Закону України „Про фізичну культуру і спорт“, співпрацює з: Міністерством молоді та спорту України, відділом неолімпійських видів спорту Міністерства молоді та спорту України. УФХ уклала довгострокові угоди про співпрацю з провідними громадськими організаціями патріотичного та ветеранського спрямування: Українською Спілкою Ветеранів Афганістану, Міжнародною Спілкою випускників Рязанського повітрянодесантного училища, військовослужбовців і ветеранів повітрянодесантних військ, аеромобільних військ і спецназу, Всеукраїнським Благодійним Фондом „Ветерани-Молодь-Майбутнє“, Благодійним фондом „Діти. Молодь. Третє тисячоліття“ імені А. І. Давидова.

Всеукраїнська громадська організація „Українська Федерація Хортингу“ входить до складу Міжнародної спортивної організації „Всесвітня Федерація Хортингу“ – INTERNATIONALNON-GOVERNMENTAL ORGANIZATION „WORLD HORTING FEDERATION – INGO „WHF“ та до складу Європейської Федерації Хортингу „EUROPEAN HORTING FEDERATION“ – „EHF“. Федерація охопила фізкультурно-оздоровчою та навчально-тренувальною діяльністю багато населених пунктів України та має свої представництва в усіх областях України, Автономній Республіці Крим.

Висновки. Для комплексної реалізації завдань, покладених на виховні програми з хортингу, створено ряд громадських об'єднань: молодіжна громадська організація Національна дитячо-юнацька військово-спортивна гра „Хортинг-Патріот“, громадська спілка „Асоціація військово-патріотичних клубів України“, „Козацький хортинг“, „Комплексний (оздоровчий) хортинг“, інвахортинг (хортинг для людей з фізичними обмеженнями) і т. ін. Перелічені та інші, подібні до них організації, покликані організувати виховний процес за системою хортингу серед усіх верств населення нашої країни, але з особливий наголос зробити на тому прошарку, який візьме у свої руки майбутнє нашого суспільства, акцентуючи особливу увагу на дітях, підлітках, юнаках та молоді. Всеукраїнська громадська організація „Українська Федерація Хортингу“ та створені за її зразком об'єднання громадян у співпраці з Міністерством молоді та спорту України, з Міністерством освіти і науки України мають за виплекану мету створення умов для виховання фізично та морально здорової нації; для формування у свідомості молодих українців потреби наслідування здорового способу життя; прагнення до фізичної та розумової активності; поваги до батьків та людей похилого віку; знання та поваги до історії власного народу й бачення свого майбутнього в країні з дотриманням порядності, моральними та чистими стосунками тощо. Адже саме з такої молоді виростають громадяни, здатні достойно перейняти життя у свої руки та гідно представляти Україну в світовій спільноті.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Декларація українського національного виду спорту хортинг. Інформаційна довідка: вид спорту – хортинг [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://horting.org.ua/node/40239>.
2. Єрмоєнко Е. А. Хортинг – національний вид спорту України: метод. посіб. / Е. А. Єрмоєнко. – К.: Паливода А. В., 2014. – 1064 с.
3. Єрмоєнко Е. А. Навчальна програма гурткової (секційної) роботи „Хортинг“ для учнів 1–11 класів загальноосвітніх навчальних закладів: навч. вид. / Е. А. Єрмоєнко. – К.: Паливода А. В., 2012. – 268 с.
4. Єрмоєнко Е. А. Навчальна програма з фізичної культури для загальноосвітніх навчальних закладів: хортинг / Е. А. Єрмоєнко. – К.: Паливода А. В., 2012 р. – 20 с.
5. Івашковський В. Історичні витоки національного бойового мистецтва „хортинг“ В. Івашковський // Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць. / [ред. рада: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К.: Паливода А. В., 2014. – Вип. 1. – С. 67–74.
6. Каляндрук Т. Таємниці бойових мистецтв України / Т. Каляндрук. – Львів: ЛА „Піраміда“, 2007. – 304 с.
7. Семигал О. М. Виховання фізичної активності старшокласників у процесі позакласної роботи на прикладі хортингу: наук.-метод. посіб. / О. М. Семигал. – К.: Паливода А. В., 2011. – 20 с.
8. Хортинг – виховна система. Філософія хортингу. Інформаційна довідка: вид спорту – хортинг [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.horting.org.ua/node/1100>.

REFERENCES

1. *Deklaratsiia ukrainskoho natsionalnoho vydu sportu khortynh. Informatsiina dovidka: vyd sportu – khortynh* [Declaration of the Ukrainian national sport Horting. Background: sport – horting]. Retrieved from <http://horting.org.ua/node/40239>.
2. Yeromenko, E. A. (2014). *Khortynh – natsionalnyi vyd sportu Ukrainy* [Horting – A National Sport of Ukraine]. Kyiv: Palyvoda A. V.
3. Yeromenko, E. A. (2012). *Navchalna prohrama hurtkovoї (seksiynoi) roboty Khortynh dlia uchniv 1–11 klasiv zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladiv* [The curriculum circle (sectional) of „Horting“ for students of 1–11 grades of secondary schools]. Kyiv: Palyvoda A. V.
4. Yeromenko, E. A. (2012). *Navchalna prohrama z fizychnoi kultury dlia zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladiv: khortynh* [Training Program of Physical Culture for secondary schools: horting]. Kyiv: Palyvoda A. V.
5. Ivashkovskiy, V. (2014). Istorychni vytoky natsionalnoho boiovoho mystetstva „khortynh“ [Historical origins of the national martial arts „horting“]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriia i metodyka hortynhu: Issue 1* (pp. 67–74). Kyiv: Palyvoda A. V.
6. Kaliandruk, T. (2007). *Taiemnytsi boiovykh mystetstv Ukrainy* [Secrets of Martial Arts of Ukraine]. Lviv: Piramida.
7. Semyhal, O. M. (2011). *Vykhovannia fizychnoi aktyvnosti starshoklasnykiv u protsesi pozaklasnoi roboty na prykladi khortynhu: nauk.-metod. posib.* [Parenting of physical activity in the process high school extracurricular activities for example Horting]. Kyiv: Palyvoda A. V.
8. *Khortinh – vykhovna systema. Filosofii khortynhu. Informatsiina dovidka: vyd sportu khortynh* [Horting – educational system. Philosophy Horting. Background: sport – horting]. Retrieved from <http://www.horting.org.ua/node/1100>.

Олексій Семигал.

Історичні передумови виникнення хортингу – національного виду спорту України.

У статті розглянуто: причини виникнення національного пріоритетного виду спорту України – хортинг і створення на його базі виховної системи; деякі аспекти розвитку України періоду незалежності, які стали передумовами виникнення хортингу. Проаналізовано варіанти реалізації виховної системи хортингу через співпрацю загальноосвітніх закладів із громадськими організаціями хортингу. Автор статті

робить акцент на „Декларації національного виду спорту України“ (патріотизм, хортинг для здоров'я людей, професіоналізм, хортинг – на добрі справи, сім'я – центр життя людини, хортинг – шлях до самовдосконалення, хортинг без кордонів) як основоположному документі, що вказує на кінцеву мету системи хортингу та засоби її досягнення – виховання фізично та морально здорової особистості, свідомого громадянина, досягнення якої можливе лише у тісній співпраці між викладачами хортингу, державними освітніми, спортивними та силовими установами, батьками та родичами хортингістів.

Ключові слова: хортинг – національний пріоритетний вид спорту України, Декларація хортингу, виховання, козацтво, навчальна програма, патріотизм, хортинг для здоров'я людей, професіоналізм, хортинг – на добрі справи, сім'я – центр життя людини, хортинг – шлях до самовдосконалення, хортинг без кордонів, система освіти, громадська організація.

Oleksiy Semyhal.

Historical background of Horting – Ukrainian national kind of sport.

First vice-president UFH, coach (Sovetskaya Str. 110/1, Lubny, Ukraine).

The article reveals the reasons for appearance of the high priority national kind of sport in Ukraine – Horting and creation on its basis of a separate educational system, as well as some aspects of Ukraine's independence period, which were prerequisites of Horting. The author analysed different methods of the Horting educational system in secondary school through cooperation with different Horting non-governmental organisations. The article focuses on the „Declaration of the national sport of Ukraine“ (patriotism, Horting and health of people, professionalism, Horting – for good deeds, family as a centre of life, Horting without borders) as the fundamental document indicating the ultimate goal of Horting system and the methods for its achievement. Education of a physically and mentally healthy individual and a self-confident citizen can be achieved only in close cooperation between trainers of Horting, public educational establishments, sports and law enforcement agencies, parents and relatives of the Horting athletes.

Key words: Horting – high priority national kind of sport in Ukraine, the Declaration of Horting, education, Cossacks, upbringing, patriotism, Horting for health of people, professionalism, Horting for good deeds, family as a centre of life, Horting as a way to self-development, Horting without borders, educational system, non-governmental organization.

Алексей Семигал.

Исторические предпосылки возникновения хортинга – национального вида спорта Украины.

В статье рассмотрены: причины возникновения национального приоритетного вида спорта Украины – хортинг и создание на его базе воспитательной системы; некоторые аспекты развития Украины периода независимости, которые стали предпосылками возникновения хортинга. Проанализированы варианты реализации воспитательной системы хортинга через сотрудничество общеобразовательных учреждений с общественными организациями хортинга. Автор статьи делает акцент на „Декларации национального вида спорта Украины“ (патриотизм, хортинг для здоровья людей, профессионализм, хортинг – на добрые дела, семья – центр жизни человека, хортинг – путь к самосовершенствованию, хортинг без границ) как основополагающем документе, указывающем на конечную цель системы хортинга и средства ее достижения – воспитание физически и нравственно здоровой личности, сознательного гражданина, достижение которой возможно только в тесном сотрудничестве между преподавателями хортинга, государственными образовательными, спортивными и силовыми учреждениями, родителями и родственниками хортингистов.

Ключевые слова: хортинг – национальный приоритетный вид спорта Украины, Декларация хортинга, воспитание, казачество, учебная программа, патриотизм, хортинг для здоровья людей, профессионализм, хортинг – на добрые дела, семья – центр жизни человека, хортинг – путь к самосовершенствованию, хортинг без границ, система образования, общественная организация.